

GILLETTE मज्जाशास्त्र

(एका रुग्णाच्या नजरेतून)

“दवाखाना रुग्णांवर उपचार करतो. काळजी घेणारा समुदाय माणसांना आधार देतो.”

I. मज्जासंस्थेचे विकार

प्रत्येकाला आपले हृदय गमावण्याची भीती वाटत होती.

शतकानुशतके हृदय हे जीवनाचे केंद्र, भावना, शक्ती आणि धैर्य यांचे स्थान मानले जात होते. हृदय थांबले की सगळे संपायचे.

मग माणसाला हळूहळू कळू लागले की आणखी एक राज्यकर्ता आहे.

मूक.

अदृश्य.

सर्वसत्ताधीश.

मेंदू.

कुटुंबे, मित्र, ओळखीचे लोक, पिढ्यांचे जाणे आणि आजारांचे येणे पाहिले तरी एक साधे सत्य समजत होते: मेंदू सगळ्यावर राज्य करतो.

प्रत्येक हालचाल.

प्रत्येक शब्द.

प्रत्येक आठवण.

प्रत्येक आशा.

मेंदूत बिघाड होतो तेव्हा शरीराचा फक्त एक भाग त्रास भोगत नाही. संपूर्ण मानवी व्यवस्था त्रास भोगते.

बराच काळ याचे उत्तर होते भीती.

मज्जासंस्थेच्या विकारांनी ग्रासलेल्या माणसांना वेगळे ठेवले जायचे, लपवले जायचे, त्यांना अनेकदा फारसे समजून घेतले जात नसे आणि मदत तर त्याहूनही कमी मिळत असे. कुटुंबे एकट्यानेच प्रचंड ओझे वाहत होती. वैद्यकीय ज्ञान मर्यादित होते आणि खास सुविधा जवळजवळ नव्हत्याच.

हरणेच नशिबी असलेली लढाई वाटत होती.

मग समजुतीचा काळ आला.

माणसाला उमगले की तो सुट्या सुट्या प्रकरणांना सामोरा जात नव्हता, तर स्वतःच्या अस्तित्वापुढील एका मोठ्या आव्हानाला सामोरा जात होता.

पार्किन्सन.

अल्झायमर.

न्हास करणारे आजार.

मज्जासंस्थेच्या दुखापती.

आघात.

दुर्मीळ आजार.

जन्मजात विकार.

एकाच वास्तवाची वेगवेगळी नावे: आपल्या जीवनाच्या प्रत्येक कार्यावर राज्य करणाऱ्या त्या अवयवाची नाजूकता.

त्या क्षणापासून मज्जाशास्त्र ही केवळ एक वैद्यकीय शाखा राहिली नाही.

ती एक सामूहिक जबाबदारी झाली.

मज्जासंस्थेचा विकार दार ठोठावून येत नाही.

तो माणसांच्या आयुष्यात शिरतो आणि खेळाचे नियमच बदलून टाकतो.

II. का?

मज्जासंस्थेच्या विकारासोबत जगणे म्हणजे काय, हे सांगण्यासाठी:

प्रतिसाद न देणारे शरीर;

मर्यादा;

परावलंबन;

स्वावलंबन हरवणे;

सामान्यपणाची नव्याने व्याख्या.

आजार नव्हे.

आजाराभोवतीचे जीवन. इतरांभोवतीचे जीवन.

ओझे वाहणारा जवळजवळ कधीच रुग्ण नसतो. रुग्ण अनेकदा रणांगण पूर्णपणे न समजता लढत असतो. उलट, जो जवळ राहतो तो काळाचे रूप बदलताना पाहतो आणि शिकतो की जिकलेला प्रत्येक दिवस मोठमोठ्या आश्वासनांपेक्षा अधिक मोलाचा असतो.

विकार वाट बदलू शकतो. तो माणसाचे मोल पुसू शकत नाही.

प्रेम हाच त्याचा मूळ भाग आहे, कोणत्याही निव्वळ विजयापलीकडचा — आणि त्याचे काय होणार हे कोणालाच कधी कळणार नाही.

मीही त्यातून गेलो आहे: बायपोलर डिसऑर्डर, ज्याची तीव्रता कधीच ठरली नाही, आणि जो शेवटी लहानपणीच्या अतिसतर्कतेखेरीज दुसरे काही नव्हता; ती माझ्या आईमुळे आली, जिने “मार आणि भजी सुंदर मुले घडवतात” या जुन्या म्हणीनुसार मला थपडांनी भरून टाकले आणि माझ्या मेंदूतला इकलायझर चालू केला.

घडण्याआधीच गोष्टी समजणे — पण मी जादूगार नाही, संत नाही, चमत्कार करणाराही नाही.

तरीही दुःख भोगणाऱ्यांच्या जवळ — अल्झायमरने आई आणि वडील दोघांनाही गमावल्यानंतर, आणि तो प्रश्न ऐकल्यानंतर: पण हा कोण? मी याला ओळखत नाही.

III. उपसंहार

दवाखाना ही एक इमारत असते.

काळजी घेणारा समुदाय त्याहून काहीतरी अधिक असतो.

तो दुःख भोगणारी माणसे, सोबत करणारी माणसे, काळजी घेणारी माणसे आणि आशेचे रूपांतर पद्धतीत, बांधिलकीत आणि शक्यतेत होऊ शकेल अशी जागा उभारण्याची जबाबदारी स्वीकारलेली माणसे यांची रोजची भेट असतो.

ही पाने एखाद्या इमारतीची गोष्ट सांगत नाहीत.

ती त्यातून जाणाऱ्या माणसांची गोष्ट सांगतात.

रोज.

IV. लेखकाचे पान

हे लेखन कोणाच्या सांगण्यावरून केलेले नाही.

ते विकले गेलेले नाही.

ते व्यापारी हेतूने केलेले नाही.

पुनर्वसनाचे, मानवी प्रतिष्ठेचे आणि माणसांमधील नात्याचे मोल यांची साक्ष देण्यासाठी ते लिहिले गेले.

मागितलेले एकमेव शुल्क म्हणजे एक प्रतीकात्मक डॉलर — कामाचा मोबदला म्हणून नव्हे, तर काळजी, आशा आणि जबाबदारीच्या संस्कृतीप्रति असलेल्या सामायिक बांधिलकीची साक्ष म्हणून.

Ferdinando